

บทที่ 3

หลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy)

"มาตรการสมคบกันกระทำความผิด" หรือ "ความรับผิดฐานสมคบ" (Conspiracy) เป็นหลักกฎหมายหนึ่งของระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งมาตรการสมคบกันกระทำความผิดสามารถเกิดขึ้น 2 กรณี คือ ในทางแพ่งและทางอาญา ในทางแพ่งเรียกว่า Civil Conspiracy หมายถึงการคบคิดกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ที่เป็นการผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เกิดผลสำเร็จ หรือเพื่อกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ซึ่งในตัววัตถุประสงค์ของมันเป็นความผิด หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากแต่ใช้วิธีการ (means) ที่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้ผลของการกระทำที่ได้รับเป็นการก่อให้เกิดความเสียหาย (damages) แก่ผู้อื่นขึ้น (Bassano, 1998 : 275)

โดยการสมคบกันในทางแพ่ง จะมีความหมายแตกต่างไปจากการสมคบกันในทางอาญาที่เรียกว่า Criminal Conspiracy เพราะสาระสำคัญของการสมคบกันในทางแพ่งคือความเสียหาย (damages) แต่สาระสำคัญของการสมคบกันในทางอาญาคือการตกลงกัน (agreement) ซึ่งคำว่าตกลงกัน (agreement) ในทางอาญาถือว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้าง เนื่องจากหมายถึงการตกลงกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อกระทำการอันชอบด้วยกฎหมายแต่ใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ทำให้การสมคบในทางอาญามีขอบเขตที่กว้างกว่าในทางแพ่งที่จะต้องเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ในบทนี้มุ่งศึกษาในประเด็นของการสมคบกันในทางอาญา (Criminal Conspiracy) เท่านั้น

3.1 หลักการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย Common Law

หลักการสมคบกันกระทำความผิด บัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อบังคับใช้ครั้งแรกในประเทศอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำการฟ้องเท็จต่อบุคคลอื่น หรือยุ้งเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องรับผิดทางอาญาฟ้องเท็จแทนตน โดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น (George, 1978 : 222) ซึ่งความเป็นมาและวิวัฒนาการของหลักการสมคบกันกระทำความผิดสามารถแบ่งออกได้ 3 ระยะเวลาโดยสำคัญดังนี้ (Wayne และ Scott , 1977 : 453 – 455)

ระยะเวลาที่ 1 ศตวรรษ 13 – 15

หลักการสมคบกันกระทำความผิด ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในสมัยพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 ในปี ค.ศ. 1285 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขการนำกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาไปใช้ในทางที่ผิด โดยได้มีการกำหนดความหมายของการสมคบกันกระทำ ความผิด ดังนี้

“ผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) หมายความว่า บุคคลที่ได้สมคบ หรือเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ต่อกันโดยวิธีสาบาน ตกลง หรือสัญญาการผูกพันอย่างอื่นว่าจะให้การ ช่วยเหลือหรือการสนับสนุนในการฟ้องเท็จเพื่อแก้แค้นบุคคลอื่น หรือมีเจตนาชั่วร้ายที่จะเสนอคำ ฟ้องต่อศาลเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลอื่น หรือเป็นเหตุให้มีการฟ้องเท็จต่อบุคคลอื่น หรือเพื่อปิดเบี่ยง การฟ้องให้เป็นเท็จหรือยืนยันคำฟ้องเท็จ”

ในปี ค.ศ. ที่ 1330 พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 3 ได้มีการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา โดยกำหนดให้ศาลสามารถไต่ถาม (Enquire) การรับฟังข้อเท็จจริง (Hear) และ การตัดสินคดี (Determine) เกี่ยวกับหลักการสมคบกันกระทำความผิดได้อย่างชัดเจน ตลอดจน ได้ให้คำจำกัดความกว้างขึ้นกว่าเดิม คือ หลักการสมคบกันกระทำความผิดให้หมายรวมถึง การ สมคบกันเพื่อกระทำการที่ผิดต่อกฎหมายและการกระทำที่กดขี่ข่มเหงบุคคลอื่นโดยไม่สมควรด้วย

ระยะเวลาที่ 2 ศตวรรษที่ 16 – 18

ในรัชสมัยพระเจ้าเจมส์ที่ 1 (Chief Justices Popham) ได้เกิดหลักกฎหมาย การสมคบกันกระทำความผิด โดยมีข้อกำหนดว่า “การตกลงร่วมกัน (Agreement) ของผู้สมคบ กันกระทำความผิดถือว่าเกิดความผิดสำเร็จแล้ว แม้ยังมีได้กระทำการให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้ ตกลงร่วมกัน”

ในศตวรรษที่ 17 หลักการสมคบกันกระทำความผิดได้มีการขยายความหมายให้ กว้างขึ้นโดยศาล ซึ่งมีความหมายว่า “การสมคบกันกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญา ร้ายแรง (Felony) หรือความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง (Misdemeanors) ถือว่ามีความผิดทั้งสิ้น ตามกฎหมาย”

ระยะเวลาที่ 3 ศตวรรษที่ 19 – 20

ในช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 19 – 20 นี้ นักกฎหมายได้มีการค้นหาข้อสรุป หลักเกณฑ์ของหลักการสมคบกันกระทำความผิดอย่างกว้างขวาง เพื่อวัตถุประสงค์แก้ไข ข้อผิดพลาดจากอดีตให้เหมาะสมมากขึ้น ตลอดจนได้มีการพัฒนาทฤษฎีหลักการสมคบกัน กระทำ ความผิด ให้มีการนำไปใช้ในฐานความผิดหลายลักษณะได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการ บัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ อาทิเช่น Racketeer Influenced and Corrupt Organization (RICO) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็น อาชญากรรมต่อเนื่อง เป็นต้น

โดยในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 มีงานเขียนต่าง ๆ ออกมามากมาย อาทิเช่นในปี ค.ศ. 1716 Hawkins ได้อธิบายถึงหลักความรับผิดฐานสมคบในหนังสือที่ชื่อว่า Pleas of the Crown ในหนังสือดังกล่าวได้นำเสนอหลักความรับผิดฐานสมคบว่าเป็น "การร่วมมือกันเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายโดยมิชอบแก่บุคคลที่สาม (Wrongfully to Prejudice) ก็ถือเป็นความผิดอาญาในระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์แล้ว" ทำให้มีการตัดสินคดีออกมาตามแนวทางการความผิดของ Hawkins มากมายเช่นในคำพิพากษาคดี Edward มีข้อเท็จจริงว่าจำเลยสมคบกันแต่งงานกับหญิงยากจนในเขตการปกครองหนึ่ง (parish) เพื่อต้องการให้หญิงที่แต่งงานด้วยช่วยให้ตนไม่ต้องรับผิดอย่างใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นในเขตปกครองที่ตนได้อาศัยอยู่ ศาลตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดฐานสมคบโดยให้เหตุผลว่า แม้การกระทำของจำเลยจะชอบด้วยกฎหมาย หากแต่มีเป้าหมายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ถือเป็นความผิดแล้ว ซึ่งคำพิพากษาที่ตัดสินตามแนวทางของ Hawkins กลายเป็นหลักกฎหมายความผิดฐานสมคบในช่วงเวลาต่อมาคือ "การที่จะเป็นความผิดฐานสมคบได้นั้น วัตถุประสงค์ของการสมคบกันหรือการกระทำที่สมคบกันจะต้องเป็นการกระทำที่เป็นความผิดหรือต้องเป็นเจตนาที่จะกระทำการที่ไม่ชอบ"

ต่อมาได้มีงานเขียนออกมาตีพิมพ์อีกหลายชิ้น ที่เกี่ยวข้องกับกรสมคบกันกระทำความผิด แต่ผลงานที่มีชื่อเสียงและให้นิยามความหมายการสมคบไว้อย่างชัดเจนคือผลงานของ Lord Deman ที่ว่า "การสมคบกันกระทำความผิด หมายถึง การที่จะกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (unlawful act) หรือกระทำการที่ชอบด้วยกฎหมายแต่ใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (unlawful means)" ซึ่งความหมายของคำว่า "ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หมายถึงสิ่งที่เป็นการกระทำความผิด (criminal) และหมายความรวมถึงการกระทำที่เป็นความรับผิดในทางแพ่งหรือในทางละเมิดด้วย (tortuous)"

3.1.1 ความหมายของ "หลักการสมคบกันกระทำความผิด"

หลักการสมคบกันกระทำความผิด มีที่มาแห่งรากศัพท์เดิมในภาษาละติน (Latin) คือ "Conspirare" หมายความว่า การมีชีวิตร่วมกัน (to breathe together) (Joseph, Dershowitz และ Schwartz , 1974 : 906) โดยลำดับต่อมาได้มีการพัฒนาความหมายของหลักการสมคบกันกระทำความผิด ดังนี้

1) การสมคบกันกระทำความผิดของ Lord Denman ได้อธิบายความหมายไว้ว่า "การสมคบกันกระทำความผิดต้องประกอบด้วย การตกลงร่วมกันตั้งแต่บุคคล 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำการมิชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการชอบด้วยกฎหมายโดยใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย" (Justin, 1934 : 109)

2) การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า “บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นได้สมคบกัน เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมายสหรัฐอเมริกาหรือตัวแทนของบุคคลใด ลักษณะใด หรือเพื่อการอันเป็นวัตถุประสงค์ใด และบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือมากกว่าในจำนวนนั้นได้กระทำการใด ๆ เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ของการสมคบ บุคคลนั้นจะต้องถูกปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าวัตถุประสงค์ของการสมคบดังกล่าว เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดลหุโทษ บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินอัตราขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

3) การสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า

“บุคคลใดจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลหนึ่งคนหรือบุคคลจำนวนมากกว่านั้น โดยได้ร่วมกันกระทำความผิด ถ้าบุคคลดังกล่าวมีเจตนาร่วมกันในการส่งเสริมหรือสนับสนุนในการกระทำโดยบุคคลนั้นได้

1.1) ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยบุคคลดังกล่าวได้เตรียมการกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิดหรือการร่วมกันกระทำความผิด

1.2) ตกลงร่วมกับบุคคลอื่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น โดยการวางแผนการหรือกระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิด หรือได้ร่วมกันกระทำความผิด”

ดังนั้น หลักการสมคบกันกระทำความผิด มีความหมายโดยใจความสำคัญคือ การตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อกระทำการอันชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้วิธีการที่มีชอบต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือว่าบุคคลดังกล่าวมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

ในประเทศอังกฤษ ได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็นสองประเภท (ไวยาทยา สามิบัตติ, 2535 : 35) โดยสำคัญคือ

1) การสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย Common Law คือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1.1) การสมคบกันกระทำความผิดซึ่งมีโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

1.2) การสมคบกันกระทำความผิดในการหลอกลวงและฉ้อโกง

1.3) การสมคบกันกระทำความผิดในการละเมิดซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นนอกเหนือจากการฉ้อโกง

1.4) การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อการกีดกัน ชัดขวาง บิดเบือน หรือหลีกเลียงต่อกระบวนการยุติธรรม

1.5) การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อทำลาย และเกิดความเสียหาย ต่อความสงบสุข หรือฝ่าฝืนต่อประโยชน์แห่งสาธารณะ

2) การสมคบกันกระทำความผิดตามที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แบ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็น 2 ประเภท โดยสำคัญ (ไวยาทยา สามีบัติ, 2535 : 38) คือ

2.1) การสมคบกันกระทำความผิดที่ต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Trye Conspiracies) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

(1) บุคคลสองคนหรือมากกว่าขึ้นไป ได้ตกลงร่วมกันที่จะกระทำความผิดใด ๆ และ

(2) จำเลยได้สมคบกันกระทำความผิด โดยรู้และเจตนาร่วมกันที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ และ

(3) ในระหว่างที่ได้มีการสมคบกันจะต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการสมคบ

2.2) การสมคบกันกระทำความผิด โดยไม่มีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (None Overt Act Trye Conspiracies) คือ การสมคบกันกระทำความผิดที่มีต้องการการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Overt Act) ในการกระทำความผิด อาทิเช่น การสมคบกันเพื่อจำหน่ายหรือครอบครองสาร การสมคบกันเพื่อแทรกแซงการค้าระหว่างรัฐ หรือการสมคบกันเพื่อกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง เป็นต้น

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law ระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา มีประเด็นที่สัมพันธ์คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันตามลำดับ กล่าวคือ

ประเด็นที่สัมพันธ์และคล้ายคลึงกัน คือ หลักการสมคบกันกระทำความผิดต้องประกอบด้วย การตกลงร่วมกัน (Agreement) โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งมีความรู้และเจตนาร่วมกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประเด็นที่แตกต่างกัน คือ การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act) โดยในประเทศอังกฤษ การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อกระทำการละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มิได้มีข้อกำหนดต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกอย่างใดอย่าง

หนึ่งประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดี ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา การสมคบกันกระทำความผิดเพื่อกระทำการละเมิด หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้กำหนดให้มีกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีในความผิดบางประเภทที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ และในปัจจุบันมีแนวโน้มการนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก มาประกอบการฟ้องร้องและดำเนินคดีในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

3.1.2 โครงสร้างความผิดทางอาญากับหลักการสมคบกันกระทำความผิด

ระบบกฎหมาย Common Law มีหลักกฎหมายทางอาญาที่สำคัญ คือ “การกระทำไม่ก่อให้เกิดเป็นความผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตนากระทำความผิด” (แสดวง บุญเฉลิมวิภาส , 2524 : 37) (The act does not constitute guilt unless the mine be guilty) ดังนั้น โครงสร้างความผิดทางอาญาของระบบกฎหมาย Common Law จึงมีองค์ประกอบ 2 ประการที่สำคัญ กล่าวคือ

1) Actus Reus คือ องค์ประกอบในส่วนของ การกระทำ และ พฤติกรรมที่แสดงปรากฏออกมา โดยการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีลักษณะทางภาวะวิสัย (Objective) และมีความหมายรวมถึง การละเว้น (Omission) ในการกระทำด้วย (Wilson และ Donovan, 1993 : 1) แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่าง Actus Reus กับองค์ประกอบในส่วนข้อที่ 2

2) Mens Rea คือ องค์ประกอบในส่วนของสภาวะจิตใจ (The Mental State) ที่กระทำความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องมีอยู่ในการกระทำความผิดอยู่เสมอ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย Mens Rea มีลักษณะรูปแบบดังนี้ เช่น เจตนา (Intention) ประมาทเลินเล่อ (Recklessness) เป็นต้น

การวิเคราะห์และวินิจฉัยโครงสร้างความผิดทางอาญาของหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Cospiracy) ตามระบบกฎหมาย Common Law จะต้องพิจารณาในส่วนขององค์ประกอบ Actus Reus และองค์ประกอบ Mens Rea ดังกล่าวข้างต้น เพราะฉะนั้น โครงสร้างความผิดทางอาญาของหลักการสมคบกันกระทำความผิดคือ

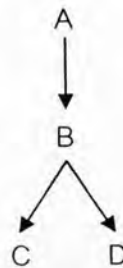
Actus Reus ของหลักการสมคบกันกระทำความผิด คือ การตกลงกัน (Agreement) โดยผู้สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยการตกลงร่วมกันดังกล่าว ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องตกลงกันอย่างจริงจัง มิใช่การล้อเล่นหรือการหยอกล้อ และ เมื่อมีการตกลงร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าความผิดฐานสมคบกัน

กระทำความผิดสำเร็จเป็นความผิดแล้ว แม้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดจะมีได้ลงมือกระทำ ความผิดตามการตกลงร่วมกันก็ตาม

การตกลงกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด กฎหมายถือว่าไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการแต่อย่างใด จะกระทำโดยการตกลงกันทางวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือโดยปริยายก็ได้ (William , 1958 : 500)

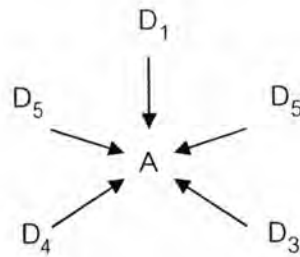
รูปแบบของการตกลงกัน (Number of Agreements) ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด มีรูปแบบที่สลับซับซ้อนและเป็นความลับระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด เพราะฉะนั้น ในปัจจุบันศาลได้กำหนดบรรทัดฐานของรูปแบบของการตกลงกันโดยมีลักษณะสำคัญคือ

1) รูปแบบของการตกลงกันลักษณะเป็นลูกโซ่ (United State V. Bruno, 1976 : 73) (The Fork – Chain Conspiracy Theory)

คือรูปแบบของการตกลงกัน มีลักษณะที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด โดยมีลักษณะความสัมพันธ์เหมือนลูกโซ่ที่ได้มีการเชื่อมติดระหว่างสายโซ่เส้นเดียวกัน ซึ่งผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องได้รู้ถึงการตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขายยาเสพติด โดย A เป็นผู้ผลิตยาเสพติดเพื่อการจำหน่าย B เป็นพ่อค้าคนกลางขายยาเสพติด C และ D เป็นพ่อค้าขายปลีกยาเสพติด ซึ่ง A B C และ D มีรูปแบบของการตกลงกันในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกันในความผิดฐานครอบครองและจำหน่ายยาเสพติด เพราะฉะนั้น เมื่อผู้สมคบกันกระทำความผิดในแต่ละส่วนได้รับผลตอบแทนจากการตกลงกัน ถือได้ว่าบุคคลทุกคนมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดในรูปแบบของทฤษฎีลูกโซ่ (Chain Conspiracy Theory) เป็นต้น

2) รูปแบบของการตกลงกันลักษณะเป็นล้อรถ (The Hub of the Wheel Conspiracy Theory)

คือรูปแบบของการตกลงกันโดยมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (A) เป็นศูนย์กลาง ในการติดต่อโดยเปรียบได้กับเป็นดุมล้อ (Hub) เป็นผู้ควบคุมและสั่งการในการกระทำ ความผิด และมีบุคคลหลายคน (D₁ D₂ D₃ D₄ และ D₅) ซึ่งมีได้มีการติดต่อและรู้จักกันมาแต่ก่อน แต่อย่างไร ได้เข้ามาติดต่อในการกระทำความผิดกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลาง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางกับบุคคลหลายคนที่ได้เข้ามาติดต่อนั้น เมื่อกระทำการลากเส้นจะมีลักษณะเป็นซี่ล้อ (Spokes) ที่มีการรวมศูนย์กลางที่ดุมล้อ เพราะฉะนั้น ในการฟ้องร้องผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างดุมล้อ คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางกับซี่ล้อ คือ บุคคลหลายคนที่ได้เข้ามาติดต่อดุมล้อโดยสามารถแสดงพิสูจน์ถึงเส้นขอบล้อ (Rim) ของล้อรถได้ ถือได้ว่าล้อรถดังกล่าวมีลักษณะที่สมบูรณ์ และสามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspirators) ได้ทั้งหมด แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ของเส้นขอบล้อได้ก็เปรียบเสมือนกับวงล้อที่ไม่มีขอบเขต ถือได้ว่ายังฟ้องและดำเนินคดีฐานสมคบกันกระทำความผิดมิได้ วิธีการแก้ไขในทางปฏิบัติ คือ พนักงานอัยการจะต้องฟ้องบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลาง สมคบกันกระทำความผิดกับบุคคลเพียง แต่ละคนที่ได้เข้ามาติดต่อกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นศูนย์กลางเท่านั้น โดยแยกเป็นความผิดสมคบกันกระทำความผิดแต่ละคดี เช่น การฟ้องร้องการสมคบกันกระทำความผิดระหว่าง A กับ D₁ เป็นคดีหนึ่ง และการฟ้องร้องการสมคบกันกระทำความผิดระหว่าง A กับ D₂ เป็นอีกคดีหนึ่งแยกต่างหากออกจากกัน

วัตถุประสงค์ของการตกลงกัน (Objective of the Agreement) ถือว่าไม่มีความจำเป็นในความผิดการสมคบกันกระทำความผิด เพราะเหตุที่ว่าตกลงกันเพื่อกระทำการใด ๆ ที่เป็นความผิด ถือได้ว่าเป็นการสมคบกันกระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (ไวยาทยา สามิบัติ, 2535 : 41) ประกอบกับการตกลงกันโดยผู้สมคบกันกระทำความผิดไม่มีความจำเป็นที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดทุกคนต้องอยู่ในกระบวนการของการตกลงตลอดจนไม่มีความจำเป็นที่ต้องรู้จักและเคยติดต่อกันมาแต่ก่อน หรือไม่ได้รู้ถึงการวางแผนฐานสมคบกันกระทำความผิดอย่างชัดแจ้งตามกฎหมาย (Interstate Circuit V. U.S., 1976 : 73)

Mens Rea ของหลักการสมคบกันกระทำความผิด คือ สภาวะทางจิตใจของผู้สมคบกันกระทำความผิด ซึ่งมี 2 ลักษณะที่เกี่ยวข้อง คือ เจตนาในการร่วมกัน (The intent to agree or conspire) และเจตนาที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน (The intent to commit the offense which is the object of the conspiracy) (Wayne, 1978 : 546)

เจตนาในการร่วมกัน (The intent to agree or conspire) หมายถึง การที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่ละคนจะต้องมีเจตนาร่วมกันอย่างแท้จริง กับผู้สมคบกันกระทำความผิดคนอื่นโดยการแสดงเจตนาร่วมกันของผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่ละคน ถ้าเป็นเจตนา ที่ต้องการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายได้บัญญัติว่าเป็นความผิดแล้วนั้น ถือได้ว่ามีความผิดฐานสมคบเกิดขึ้นแล้ว

เจตนาที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน (The intent to commit the offense which is the object of the conspiracy) หมายถึง เจตนาพิเศษของการสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งสามารถแสดงออกและปรากฏได้จากการกระทำดังนี้ (Joseph, Dershowitz และ Schwartz , 1974 : 70) คือ

- 1) การพิสูจน์ถึงรายงานทางการเงิน ผลประโยชน์ที่ได้รับก่อนหรือภายหลังจากการสมคบกันกระทำความผิด
- 2) การพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดต่อกฎหมายร่วมกัน ของผู้สมคบกันกระทำความผิด
- 3) การพิสูจน์ถึงการกระทำที่ถูกต่อกฎหมายที่เป็นผลมาจากการกระทำที่ถูกสนับสนุนจากการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายของผู้สมคบกันกระทำความผิด เป็นต้น

องค์ประกอบ Mens Rea ของหลักการสมคบกันกระทำความผิด 2 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น มีลักษณะการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดประกอบด้วย เช่น

- 1) วัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดที่มีการใช้วัตถุและสินค้าที่มีสภาพที่ร้ายแรงในการจำหน่ายเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนจากการตกลงกัน การพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิด เพียงแค่มีเจตนาในการร่วมกันโดยรู้ว่าวัตถุและสินค้ามีสภาพที่ร้ายแรงเพียงประการเดียว ก็สามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ทุกคน ตามกฎหมาย เช่น การขายและจำหน่ายยาเสพติด (Direct Sales V. U.S. 1976 : 70) เป็นต้น
- 2) วัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดที่มีการใช้วัตถุและสินค้าที่มีสภาพที่ไม่ร้ายแรงในการจำหน่ายเพื่อผลประโยชน์ตอบแทน การพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกัน

กระทำความผิดจะต้องประกอบไปด้วยเจตนาในการร่วมกันและเจตนาที่จะให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกันประกอบอยู่เสมอ เพราะฉะนั้น ถ้าการพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง ถือได้ว่าไม่สามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ตามกฎหมาย เช่น การขายน้ำตาลให้แก่บุคคลอื่นโดยนำไปผลิตเป็นสุราปลอม เป็นต้น

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด

การดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิด (Conspirators) ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดโดยสำคัญดังนี้คือ

1) ความรับผิดและการลงโทษในการสมคบกันกระทำความผิด กล่าวคือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดตามระบบ Common Law ถือว่าเป็นความผิดที่ไม่ได้กลืนเข้าไปในความผิดที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน เพราะฉะนั้น ผู้สมคบกันกระทำความผิดจึงต้องถูกลงโทษให้มีความผิดทั้ง 2 ฐานความผิด คือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดฐานความผิดหนึ่ง และความผิดที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน หลังจากที่ได้มีการลงมือกระทำความผิดอีกฐานความผิดหนึ่ง เช่น ก. ข. ค. สมคบกันเพื่อจะไปปล้นธนาคาร หลังจากที่ได้มีการตกลงร่วมกันและลงมือกระทำการปล้นธนาคารเสร็จสิ้นแล้ว ความผิดของ ก. ข. และ ค. คือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกระทงหนึ่ง และความผิดฐานปล้นทรัพย์อีกกระทงหนึ่งประกอบกัน

2) ระยะเวลาในการสมคบกันกระทำความผิด (Duration of Conspiracy) คือ ผู้สมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายนั้น จะต้องมีความรับผิดในระหว่างที่ได้มีการสมคบกันกระทำความผิด โดยถือว่าระยะเวลาและอายุความในการดำเนินคดีมีระยะเวลาตั้งแต่การสมคบกันสำเร็จเป็นความผิดจนถึงระยะเวลาที่การสมคบกันเสร็จเด็ดขาดเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา

3) การถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิด (Withdrawal) คือ กฎหมาย Common Law ถือว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดบุคคลใดได้กระทำการถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิดโดยมิได้ลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดในความผิดที่ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดคนอื่นได้กระทำขึ้นภายหลังที่ได้ถอนตัวแล้ว ซึ่งบุคคลที่ถอนตัวนั้นจะต้องกระทำการแจ้งและบอกกล่าวให้ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดได้ทราบทุกคน หรือการถอนตัวในระยะเวลาที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ทราบทุกคน หรือการถอนตัวในระยะเวลาที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดบุคคลอื่น สามารถเอาเป็น

แบบอย่างและยกเลิกการกระทำความผิดได้ หรือต้องไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจก่อนการกระทำความผิดจะเกิดขึ้น (สุรพล ไตรเวทย์, 2535 : 15) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ได้ถอนตัว (Withdrawal) จากการสมคบกันกระทำความผิด ยังคงต้องรับผิดในฐานะความผิดสมคบกันกระทำความผิดที่สำเร็จสมบูรณ์แล้ว

4) พยานหลักฐานเกี่ยวกับหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Evidence of Conspiracy) ความผิดหลักการสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดที่ถือขึ้น การตกลงร่วมกันเป็นความสำเร็จโดยสมบูรณ์ ซึ่งการตกลงร่วมกันระหว่างผู้สมคบกันกระทำ ความผิดจะมีรูปแบบการดำเนินการเป็นความลับและสลับซับซ้อน ไม่ได้มีการแสดงและกระทำ ออกมาให้เห็นได้อย่างแจ่มชัด เหมือนการกระทำความผิดโดยปกติทั่วไป เพราะฉะนั้น ในระบบ กฎหมาย Common Law การพิจารณาคดีของศาลจึงได้มีการยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ไม่ เกี่ยวข้องโดยตรง หรือประจักษ์พยานในการสมคบกันกระทำความผิด ให้สามารถใช้เป็น พยานหลักฐานในความผิดการสมคบกันกระทำความผิดได้ตามกฎหมาย เช่น

4.1) พยานบอกเล่า (Hearsay) คือ คำกล่าว (Statement) ของ บุคคลอื่น ซึ่งมีไม่ใช่เป็นคำกล่าวของบุคคลที่กำลังเบิกความต่อศาล และเสนอขึ้นมาเพื่อพิสูจน์ ความจริงของ คำกล่าวนั้น โดยคำกล่าวดังกล่าวให้มีความหมายรวมถึงการเขียน และการ กระทำที่มีเจตนาสื่อความหมายในการกระทำ เป็นต้น

หลักเกณฑ์โดยทั่วไปของกฎหมาย Common Law ถือว่าห้าม รับฟังพยานบอกเล่าในการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้กระทำความผิด แต่ถ้าเป็นความผิดฐาน สมคบกันกระทำความผิด กฎหมายถือว่าสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการฟ้องร้องและ ดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ (Conspirators)

4.2) พยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) คือ พยานหลักฐานใด ๆ ที่ไม่สามารถบ่งระบุว่าข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นได้มีอยู่จริงโดยตรง ซึ่งต้องไป ค้นหาเหตุผลสันนิษฐานอย่างอื่นเพิ่มเติม จึงจะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ได้อย่างแจ่มชัด (ประมวล สุวรรณศร, 2525 : 13) โดยหลักกฎหมาย Common Law เกี่ยวกับการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้ ร่วมสมคบกันกระทำความผิดถือว่าสามารถยอมรับฟังพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณี ในการ ลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดได้เช่น เดียวกันกับพยานบอกเล่า (Hearsay)

4.3) พยานหลักฐานที่เป็นคำชักทอดของผู้สมคบกันกระทำความผิด กล่าวคือในระบบกฎหมายพยานหลักฐานของ Common Law ถือว่าพยานหลักฐานที่เป็นคำชัก ทอดของผู้สมคบกันกระทำความผิดสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำ พยาน หลักฐานประเภทอื่นมาประกอบถ้าไม่มีเหตุสงสัยว่าพยานดังกล่าวจะปรักปรำจำเลยจน

เกินความจริงเพราะว่าพยานหลักฐานที่เป็นคำชักทอตนั้นมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดโดยตรง (Decomplice with witness) (จรัญ ภักดีธนากุล , 2536 : 4)

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) มีการบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ (Kathleen, 1984 : 153)

1) ต้องการการลงโทษต่อการวางแผนการ หรือการกระทำความผิดที่มีการวางแผนการล่วงหน้า

2) ต้องการการลงโทษต่อกิจการหรือธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมาย โดยมีการประกอบการร่วมกันในกลุ่มบุคคล และ

3) ต้องการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในรูปขององค์กรที่ต้องการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการไม่ซื่อสัตย์ สุจริต จากการกระทำความผิด

ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้ร่วมสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมาย รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกา (Federal Criminal Conspiracy) มีองค์ประกอบ 4 ประการที่สำคัญ (Aftuck , Dominitz and Pickels , 1995 : 382 – 390) คือ

1) การตกลงกัน (Agreement)

กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ต้องพิสูจน์ถึงการตกลงกันโดยบุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไปที่จะกระทำการมิชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการตกลงกันนั้นไม่ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการแต่อย่างใด เช่น วาจา ลายลักษณ์อักษร สัญญาณ หรือสัญลักษณ์ เป็นต้น

2) วัตถุประสงค์ในการกระทำความผิด (Illegal Goal)

กล่าวคือ หลักการสมคบกันกระทำความผิดที่มีความผิดตามกฎหมายผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีวัตถุประสงค์ของการกระทำที่ผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายจึงจะถือว่าการสมคบกันนั้นมีความผิดและลงโทษได้ ถ้าการสมคบกันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือได้ว่าขาดองค์ประกอบในความผิดและไม่สามารถลงโทษผู้สมคบกันได้

3) เจตนาและการร่วมกระทำ (Intent and Participation)

เจ้าหน้าที่ต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดมีเจตนาในการร่วมกันในการกระทำความผิดและสมัครใจที่จะร่วมกระทำความผิดนั้นด้วย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่จำเป็น ต้องพิสูจน์ถึงกรณีที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดทราบถึงรายละเอียดของการตกลงกันอย่างละเอียดทั้งหมด เพียงแค่ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้รู้ถึงการตกลงร่วมกันเพียงบางส่วน

ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่แสดงถึงผู้กระทำความผิดเป็นหนึ่งในสมาชิกของการร่วมสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมาย

4) การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act)

หลักการสมคบกันกระทำความผิดของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา ถือว่าการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการฟ้องร้อง และดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดและเป็นการแก้ไขข้อโต้แย้งที่ว่า ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดเป็นการลงโทษในขั้นของการตกลงใจร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตตวิสัย (Subjective) ในการกระทำความผิด เป็นต้น

3.2 ประวัติการนำมาตรการกฎหมายเรื่องหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ตามกฎหมายไทย

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบกฎหมายโดยรับเอาอิทธิพลทางกฎหมายมาจากชาติตะวันตก เนื่องจากแต่เดิมเนื้อหาและกระบวนการวิธีบังคับใช้กฎหมายของไทยได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) อยู่มาก ก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านความคิดอย่างมาก ต่อมาด้วยความจำเป็นหลายอย่างในด้านการปกครองประเทศ ทางคณะกรรมการตรวจชำระกฎหมายจึงมีความเห็นว่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายและก่อให้เกิดความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งเพื่อให้ประเทศไทยมีความทัดเทียมกับนานาอารยประเทศไม่ให้เกิดเอกราชในทางศาล จึงได้ทำการเลือกระบบประมวลกฎหมาย (Code Law System) หรือระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) มาใช้เป็นหลักกฎหมายสำหรับประเทศไทย โดยระบบประมวลกฎหมาย (Code Law System) หรือระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) มีการใช้อย่างแพร่หลายในแถบประเทศภาคพื้นยุโรป (Europe) ที่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศสกุลกฎหมายโรมาน-เยอรมันนิค ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ได้แก่ประเทศอิตาลี เยอรมัน ฝรั่งเศส หลักฐานหนึ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายคือ ในพระราชปรารภกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่มีใจความว่าเพื่อประสงค์ที่จะเจริญรอยตามทางด้านกฎหมายแบบประเทศญี่ปุ่นในขณะนั้น อันที่จริงแล้วประเทศญี่ปุ่นรับเอาระบบประมวลกฎหมายมาจากประเทศเยอรมันอีกที ดังนั้นระบบกฎหมายของประเทศไทย จึงได้รับแนวคิดทางด้านกฎหมายแบบซีวิลลอว์มาจากประเทศเยอรมันด้วยเช่นกัน โดยการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่ถือได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายของประเทศไทยฉบับแรกซึ่งใช้เวลานานถึง 11 ปี ในการจัดทำ ส่งผลให้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ฉบับนี้เป็นต้นแบบของประมวลกฎหมายอาญาไทยในปัจจุบัน

3.2.1 ความหมายของ "หลักการสมคบกันกระทำความผิด"

หลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสมรู้กันเพื่อกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งการสมรู้กันหมายถึง การตกลงกัน (Agreement) ระหว่างผู้สมคบกันกระทำความผิด (ขุนจรรยาวิเศษ และทองหล่อ บุญนิติย์, 2491 : 28)

หลักการสมคบกันกระทำความผิด หมายถึง การแสดงออกซึ่งความตกลงจะกระทำความผิดร่วมกัน (จิตติ ดิงศภัททิย์, 2513 : 1519)

หลักการสมคบกันกระทำความผิด หมายถึง กรณีที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง (หยุด แสงอุทัย, 2515 : 173)

ดังนั้น สรุปได้ว่าหลักการสมคบกันกระทำความผิด หมายความว่า การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงกันจะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยกฎหมายถือว่าเป็นความผิดสำเร็จทันที แม้ผู้สมคบกันกระทำความผิดยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ตกลงกันก็ตาม และถือว่าเป็นความผิดสำเร็จในขั้นการตกลงใจร่วมกัน (Resolution) ก่อนขั้นการเตรียมกระทำความผิด

3.2.2 โครงสร้างความผิดทางอาญากับหลักสมคบกันกระทำความผิด

ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้มีการนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ และบัญญัติเป็นความผิดประเภทหนึ่ง โดยมีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ (ขุนจรรยาวิเศษ และทองหล่อ บุญนิติย์, 2491 : 28)

- 1) เกณฑ์ของการสมคบ คือ มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- 2) สมรู้กันเพื่อกระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นการสมรู้กันมาแต่เดิมหรือสมรู้กันในขณะที่นั้น

3) ต้องแสดงออกและรับกันโดยกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง เพียงแต่ต่างคนต่างตั้งใจหรือต่างคนต่างทำ แต่บังเอิญร่วมกันเข้าก็ไม่นับว่าเป็นการสมคบ

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จำแนกได้เป็น 2 ประเภทที่สำคัญ คือ

- 1) สมคบกันเป็นการถาวร ได้แก่ สมคบกันเป็นช่องโจรผู้ร้าย กฎหมายลงโทษแม้ผู้สมคบกันกระทำความผิดยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด เพราะเป็นอันตรายต่อชุมชนอย่างมาก
- 2) สมคบกันเป็นการชั่วคราว คือ การที่มุ่งประสงค์จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

ในปัจจุบัน โครงสร้างความคิดทางอาญาของประเทศไทย ซึ่งอยู่ในระบบกฎหมายประเภทโรมานอ - เยอรมันนิกที่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นมีโครงสร้างความคิดทางอาญาที่มีองค์ประกอบ 3 ประการที่สำคัญ (คณิต ณ นคร, 2535 : 8 - 10) คือ

1) องค์ประกอบ (Tatbestandma Sigkeit)

คือ การบรรยายถึง ลักษณะของฐานความผิดอาญาตามลักษณะของความไม่ชอบ และความชั่วที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ

1.1) องค์ประกอบภายนอก เช่น ผู้กระทำ กรรมของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เป็นต้น และ

1.2) องค์ประกอบภายใน เช่น เจตนา ประมาท และมูลเหตุชังใจ เป็นต้น

2) ความผิด (Rechtswidrigkeit)

คือ การกระทำที่ควรลงโทษ ถ้าบทบัญญัติกฎหมายใดที่ให้อำนาจผู้กระทำสามารถกระทำได้ตามโครงสร้างความคิดทางอาญา ถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดแต่ประการใด เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 , 305 , 329 และ 331 เป็นต้น

3) ความชั่ว (Schuld)

คือ การกระทำที่สมควรถูกตำหนิโดยเป็นเรื่องของความรู้สึกผิดชอบของผู้กระทำ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

3.1) ไม่มีความชั่วเลย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65, 67, 73 และ 74

3.2) มีความชั่วอย่างจำกัด เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 69 และ 75

3.3) มีความชั่วที่บริบูรณ์ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76 เป็นต้น

การวินิจฉัยความผิดทางอาญา ตามโครงสร้างความคิดทางอาญาสามประการดังกล่าวข้างต้น จะต้องพิจารณาเป็นลำดับความผิดจากส่วนที่ 1 คือ องค์ประกอบไปยังส่วนที่ 2 คือ ความผิด และส่วนที่ 3 คือ ความชั่ว ตามลำดับ ซึ่งถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายถือว่า การกระทำนั้นมิอยู่ในโครงสร้างความคิดทางอาญา ผู้กระทำจึงไม่ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายแต่อย่างใด

ลักษณะการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา

ร.ศ. 127

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดได้บัญญัติความหมายไว้ในมาตรา 6 ข้อ 8 โดยให้คำจำกัดความว่า "ถ้าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมรู้ด้วยกันเพื่อจะกระทำความผิด ท่านว่าคนเหล่านั้นสมคบกัน" ซึ่งการสมรู้ด้วยกัน คือ การตกลงกัน (นายเจียง, 2459 : 26)

การสมคบกันกระทำความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดและการกำหนดโทษผู้สมคบกันกระทำความผิด ดังนี้คือ

- 1) สมคบกันเพื่อประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัว พระมเหสี พระมวงกูฎราชกุมาร ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 97
- 2) สมคบกันคิดการเพื่อจะกบฏ ตามมาตรา 102
- 3) สมคบกับรัฐบาลอื่นหรือคนใช้ของรัฐบาลอื่นเพื่อกบฏ ตามมาตรา 105
- 4) บุคคล 5 คนสมคบกันเพื่อจะกระทำความผิด แต่ส่วน 2 - 9 และเป็นความผิดที่กำหนดโทษสูงกว่า 1 ปีขึ้นไป ตามมาตรา 178 เป็นต้น

ลักษณะการสมคบกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ในปัจจุบันทฤษฎีการสมคบกันกระทำความผิดได้บัญญัติเป็นการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาในลักษณะความผิด ดังนี้คือ

- 1) ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา 114 และมาตรา 120 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐภายใน ตามมาตรา 114 มีองค์ประกอบ ความผิดที่สำคัญ ดังนี้คือ

องค์ประกอบภายนอกหรือในส่วนการกระทำ (หยุด แสงอุทัย , 2520 : 27 - 28) คือ

- 1.1) ละสมกำลังพลหรืออาวุธ เตรียมการหรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ หรือ

1.2) กระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อเป็นกบฏ หรือ

1.3) ยุยงราษฎรให้กบฏ หรือ

1.4) รู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏ แล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้

องค์ประกอบภายในหรือในส่วนของจิตใจ (จิตติ ดิงศภัทย์ , 2536 : 1120)

คือ เจตนาธรรมดา มาตรา 59 วรรคสอง และยังต้องมีความรู้ข้อเท็จจริงว่าจะมีการกบฏ และมีเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจกระทำการดังกล่าวเพื่อเป็นกบฏ

การสมคบกันกระทำความผิด ตามมาตรา 114 คือ การตกลงร่วมกันว่าจะเป็นกบฏ แม้ยังไม่มีกระเตรียมเพื่อเป็นกบฏก็เป็นความผิดโดยกฎหมายถือว่าเป็นความผิดสำเร็จทันทีเมื่อได้มีการตกลงร่วมกันว่าจะเป็นกบฏ (สมชัย ทรัพย์วณิช, 2525 : 45)

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร มาตรา 120 มีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ ดังนี้คือ

องค์ประกอบภายนอกในส่วนของการกระทำ (หยุด แสงอุทัย, 2520 : 37) คือ คบคิดกับบุคคลซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐต่างประเทศ

องค์ประกอบภายในหรือในส่วนของจิตใจ (จิตติ ติงศภทิพย์, 2536 : 1140) คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 วรรคสอง และมูลเหตุชักจูงใจ คือ ด้วยความประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการดำเนินการรบต่อรัฐหรือในทางอื่นที่เป็นปรปักษ์ต่อรัฐ

การสมคบกันกระทำความผิดตามมาตรา 120 คือ การคบคิดหรือร่วมคิดกับผู้อื่นเพื่อกระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อรัฐต่างประเทศ เช่น การก่อให้เกิดการดำเนินการรบต่อรัฐหรือในทางอื่นที่เป็นปรปักษ์ต่อรัฐ อาทิเช่น ทำให้รัฐเสียดินแดน หรือทำให้เสียหายในทางทหาร หรือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น (สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, 2532 : 52)

การคบคิดตามความหมายของมาตรา 120 คือ การกระทำที่เป็นกิริยาอาการของความผิดลักษณะสมคบกันกระทำความผิด เพราะเหตุที่ว่าคำแปลภาษาอังกฤษของ "การคบคิด" คือ "Conspire" ในประมวลกฎหมายอาญาและคำแปลภาษาอังกฤษของหลวงศุภยาศาสตร์ฎีกาได้บัญญัติไว้

ความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามมาตรา 210 มีองค์ประกอบความผิดที่สำคัญ ดังนี้คือ

องค์ประกอบภายนอกหรือส่วนของการกระทำคือสมคบกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

องค์ประกอบภายในหรือในส่วนของจิตใจ คือ เจตนาธรรมดา ตามมาตรา 59 วรรคสอง และเจตนาพิเศษ คือ เพื่อกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในภาค 2 ซึ่งมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

การสมคบกันกระทำความผิด ตามมาตรา 210 คือ การสมคบกันกระทำความผิดในฐานะเป็นช่องโจร ซึ่งโดยปกติการตกลงร่วมกันกระทำความผิดยังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำความผิด กฎหมายยังไม่กำหนดโทษแต่อย่างใด แต่การสมคบกันเป็นช่องโจรแม้ยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด ถือได้ว่าเป็นอันตรายแก่ความสงบเรียบร้อยสังคม กฎหมายจึงบัญญัติให้การสมคบเพื่อกระทำความผิดช่องโจรเป็นความผิดสำเร็จทันทีตามกฎหมาย (พิพัฒน์ จักรางกูร, 2536 : 10 – 11.)

ความผิดฐานเป็นช่องโหว่ ตามมาตรา 210 กฎหมายถือว่าเป็นความผิดสำเร็จทันทีที่ได้มีการสมคบกัน และเมื่อผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ลงมือกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในภาคที่ 2 และมีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถือว่าเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งแยกออกจากความผิดที่สมคบกันเป็นช่องโหว่

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด

หลักการสมคบกันกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มีหลักเกณฑ์และข้อกำหนดตามบทบัญญัติกฎหมายที่สำคัญ คือ

- 1) หลักการสมคบกันกระทำความผิดมีการนำมาบังคับใช้กับความผิดอาญาบางประเภทเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความผิดที่ร้ายแรงและกระทบถึงความสงบสุขของประชาชน เท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 114 มาตรา 120 และมาตรา 210
- 2) ระยะเวลาของการเข้าร่วมสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สมคบกันกระทำความผิดต้องเข้าร่วมสมคบกันก่อนที่ความผิดตามที่วัตถุประสงค์ของการสมคบกันสำเร็จลง
- 3) กรณีสามีและภรรยาได้สมคบกันเพื่อกระทำความผิดกฎหมาย มิได้ถือว่าสามีและภรรยาเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงมีความผิดฐานสมคบกันกระทำผิดได้
- 4) นิติบุคคลสมคบกันกระทำความผิด ในกฎหมายไทยมิได้บัญญัติไว้โดยแจ้งชัด แต่ถ้าพิจารณาจากโครงสร้างความผิดทางอาญาจะพบว่า ความชั่ว ซึ่งเป็นส่วนที่ 3 นั้น บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่มีความชั่วได้ นิติบุคคลไม่สามารถมีความชั่วได้ แต่อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้กำหนดว่า "ผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาในอำนาจหน้าที่ของการดำเนินการของกิจการ ถือได้ว่าเจตนาอันผูกพันนิติบุคคล เพราะฉะนั้น นิติบุคคลจึงมีความผิดในทางอาญาได้"
- 5) การสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายมิได้นำหลักสืบกันของความผิด (Merger Doctrine) มาบังคับใช้ แต่ได้นำเรื่องการกระทำผิดกรรมเดียวต่อกฎหมายหลายบท (มาตรา 90) และการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน (มาตรา 91) มาบังคับใช้ ซึ่ง

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3201/2527 ได้พิพากษาว่า "ความผิดฐานเป็นช่องโหว่จะต้องมีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ได้คบคิดประชุมหรือร่วมกันและตกลงกันที่จะกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป เมื่อได้ประชุมตกลงกันดังกล่าวแล้ว แม้จะยังมีได้ไปกระทำความผิดตามที่ตกลงไว้ ผู้ที่เข้าร่วมประชุมก็มีความผิดฐานเป็นช่องโหว่แล้ว หากมีผู้เข้าร่วมประชุมคนใดคนหนึ่งไปกระทำความผิดตามที่ตกลงกันไว้ ก็เป็นความผิดขึ้นอีกกระทงหนึ่งแยกออกจากความผิดเป็นช่องโหว่"

ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายได้พิจารณาในส่วนของการกระทำความผิด หลากหลายเจตนาเป็นการลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิด โดยถือว่าความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดกระทงหนึ่ง และความผิดที่ได้กระทำตามที่ได้ตกลงร่วมกันเป็นความผิดอีกกระทงหนึ่งแยกออกจากกัน

6) ความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือในการสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นความผิดโดยเฉพาะ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 212) เช่น

- 6.1) การจัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่ช่องโจร
- 6.2) ชักชวนบุคคลให้เข้ามาเป็นพรรคพวกช่องโจร
- 6.3) อุปการะช่องโจรให้ทรัพย์หรือโดยประการอื่น หรือ
- 6.4) ช่วยจำหน่ายทรัพย์ที่ช่องโจรโดยการกระทำความผิด

7) อายุความในการฟ้องร้องและการดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิด กฎหมายกำหนดว่าถ้ามิได้ฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดโดยนับตั้งแต่วันกระทำความผิดถือว่าขาดอายุความ ซึ่งวันที่กระทำความผิดคือวันที่ตกลงกันกระทำความผิด

8) ข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาการสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายถือว่าระยะเวลาของการสมคบกันกระทำความผิดจำกัดเฉพาะ เป็นความผิดตามวัตถุประสงค์ของการสมคบกันเท่านั้น

9) การถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิด กฎหมายได้กำหนดการถอนตัวจากการกระทำความผิดไว้โดยเฉพาะคือ การยับยั้งหรือกลับใจในการกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 82 ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องลงมือกระทำเรียบร้อยแล้ว โดยเป็นการกระทำในชั้นพยายามกระทำความผิดแล้ว เพราะฉะนั้น การถอนตัวจากการกระทำความผิดตามมาตรา 82 จึงไม่สามารถนำไปบังคับไว้กับความผิดการสมคบกันกระทำความผิดได้

10) พยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด หลักการสมคบกันกระทำผิดในกฎหมายไทยนั้น สามารถรับฟังพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีในการพิจารณาในชั้นศาลได้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (พระตุลยกรณ์พิทกรณ์ , 2494 : 15) และในปัจจุบันการรับฟังพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อม ยังสามารถรับฟังได้ในชั้นการพิจารณาของศาล แต่มีน้ำหนักความเชื่อถือน้อยกว่าพยานโดยตรง หรือประจักษ์พยานในความผิดอาญา

3.2.3 ความรับผิดฐานสมคบที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ

3.2.3.1 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการสมคบไว้ในมาตรา 8

มาตรา 8 “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

องค์ประกอบความรับผิดในคดียาเสพติดประกอบด้วย องค์ประกอบภายนอกคือ สมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป คือ เป็นการแสดงออกซึ่งการตกลงกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ส่วนองค์ประกอบภายในคือเจตนาและมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คำว่า มูลเหตุชักจูงใจเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการฯ พ.ศ. 2534 คือการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายรวมรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือหรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

วรรค 2 ของมาตรา 8 บัญญัติว่าหากได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุที่ได้สมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้ร่วมสมคบกันต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ดังนั้นหากผู้สมคบคนใดไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่ได้สมคบกัน ผู้ร่วมสมคบคนอื่น ๆ ต้องร่วมรับผิดในความผิดที่ผู้สมคบดังกล่าวกระทำลงไปด้วย เท่ากับเป็นการบัญญัติให้ต้องรับผิดที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) นั้นเอง

3.2.3.2 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้นำเอาหลักความผิดฐานสมคบมาบัญญัติไว้ในมาตรา 7 ว่า “ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง คนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไปแล้ว ผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลสมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นคงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง กลับใจให้ความจริงแห่งการสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้"

องค์ประกอบภายนอก คือ การสมคบกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ส่วนองค์ประกอบภายในคือ เจตนาและมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อกระทำความผิดตามที่ระบุในมาตรา 5 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก คือ การซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด รับ หน่วงเหนี่ยว หรือกักขังซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการ หรือยอมรับการกระทำใด เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าจะหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือตามพระราชบัญญัตินี้

ซึ่งในวรรค 2 ของมาตรา 7 บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ถ้าผู้ที่สมคบกันคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไปแล้ว ผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่ง กล่าวคือพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ความผิดฐานสมคบเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งแยกต่างหากจากความผิดตามที่ได้สมคบกัน ดังนั้นความผิดฐานสมคบจึงไม่เคลื่อนกลืน (No Merger) ไปเมื่อมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน

นอกจากนี้ในมาตรา 7 วรรค 3 และวรรค 4 ยังได้นำหลักในเรื่องการถอนตัวจากการกระทำความผิด (Withdrawal) มาใช้บังคับด้วยต่อไปนี้

1) ในวรรค 3 หากมีการตกลงกันกระทำความผิดอันเป็นความผิดฐานสมคบตามวรรคหนึ่งและความผิดที่ตกลงดังกล่าวได้กระทำถึงขั้นลงมือแล้ว แต่ได้มีการเข้าขัดขวางการกระทำโดยเป็นการกระทำของผู้สมคบคนนั้น ๆ เอง ส่งผลให้ไม่อาจกระทำได้

ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ดังนั้นผู้สมคบที่เข้าขัดขวางการกระทำนั้นยังคงต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง คือ ลงโทษเฉพาะความผิดฐานสมคบเท่านั้น

2) ส่วนในวรรค 4 เป็นกรณีที่ผู้สมคบกลับใจให้ความจริงใจแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ซึ่งศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

3.2.3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติในเรื่องความรับผิดที่เกี่ยวกับการสมคบเอาไว้ในมาตรา 9 ความว่า "ผู้สมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นไม่สามารถกระทำได้ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่ขัดขวางการกระทำนั้นคงต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง กลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้"

เมื่อพิจารณาความผิดฐานสมคบเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายฟอกเงิน กับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก แล้วพบว่าองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของทั้งสองมีลักษณะที่เหมือนกัน แตกต่างกันตรงที่มูลเหตุขักจูงใจของกฎหมายฟอกเงินเป็นมูลเหตุขักจูงใจเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดหลักของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5

ความผิดฐานสมคบตามกฎหมายฟอกเงิน ได้นำหลักความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) และหลักการถอนตัวจากการกระทำความผิด (Withdrawal) มาบัญญัติไว้เหมือนกับพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 แต่มีกฎหมายฉบับนี้มีความพิเศษขึ้นคือ ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้มีการกำหนดให้มีเครื่องมือในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการหาพยานหลักฐานเกี่ยวกับพฤติการณ์การฟอกเงิน

เพื่อดำเนินมาตรการทางแพ่ง ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งพยานหลักฐานที่ได้จากเครื่องมือดังกล่าว สามารถนำไปใช้พิสูจน์ความผิดในคดีอาญาได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดฐานสมคบกันกระทำการฟอกเงินบทบัญญัตินี้ จึงถือเป็นบทบัญญัติในส่วนกฎหมายวิธีบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการแสวงหาพยานหลักฐานโดยเฉพาะในความผิดฐานสมคบ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 46 ว่า

“ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า บัญชีลูกค้ำของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ถูกใช้ หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งทางเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ได้อ

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

เมื่อศาลได้สั่งอนุญาตตามความในวรรคหนึ่ง หรือวรรคสองแล้ว ผู้เกี่ยวข้อง กับบัญชีข้อมูลทางการสื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้”

3.2.3.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้นำเอาหลักความรับผิดชอบ มาบัญญัติไว้ในมาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือโดยกีดกันมิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐอันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปีและปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นหรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่น ร่วมตกลงกันในการกระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง”

โดยความรับผิดชอบร่วมกันในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 4 หรือเรียกกันทั่วไปว่า “การฮั้วประมูลงาน” เป็นการกระทำร่วมกันระหว่างผู้เข้าร่วมเสนอราคาด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันราคาอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้ภาครัฐหรือผู้

เสนอราคารายอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในการฮั้วประมูลงานต้องเสียเปรียบ ซึ่งความรับผิดชอบตามมาตรา 4 มิได้กำหนดจำนวนขั้นต่ำของคนที่จะเข้าทำการตกลงกัน แต่คำว่าการตกลงกันจะต้องเป็นการตกลงของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพราะพฤติการณ์ของการตกลงต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำการตกลง ดังนั้นบุคคลเพียงคนเดียวจึงไม่สามารถที่จะเข้าตกลงได้นั่นเอง

ในส่วนของวรรคท้าย กำหนดว่าผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่นร่วมตกลงกระทำความผิด หรือชักชวนให้บุคคลอื่นร่วมสมคบกัน เช่นนี้ผู้ที่เป็นธุระในการชักชวนนั้นต้องรับโทษด้วยเช่นเดียวกันคือเป็นผู้สมคบเช่นกัน

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบความผิดฐานสมคบที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ

กฎหมายเฉพาะ	บทมาตรา	เนื้อหาบทบัญญัติ
พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534	มาตรา 8	<p>“ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”</p>
พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540	มาตรา 7	<p>“ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง คนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไปแล้ว ผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย</p>

กฎหมายเฉพาะ	บทมาตรา	เนื้อหาบทบัญญัติ
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	มาตรา 9	<p>ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลสมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง กลับใจให้ความจริงแห่งการสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้”</p> <p>“ผู้สมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น</p> <p>ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น</p> <p>ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นไม่สามารถกระทำได้ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่ขัดขวางการกระทำนั้นคงต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น</p> <p>ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง กลับใจให้ความจริงแห่งการสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิด</p>

กฎหมายเฉพาะ	บทมาตรา	เนื้อหาบทบัญญัติ
		<p>ตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้หนึ่งหรือลงโทษผู้หนึ่งน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้”</p> <p>“ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือโดยกีดกันมิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐ อันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปีและปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นหรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า</p> <p>ผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่น ร่วมตกลงกันในการกระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง”</p>

3.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักการสมคบกันกระทำความผิดตามระบบกฎหมาย Common Law และกฎหมายประเทศไทย

หลักการสมคบกันกระทำความผิดในระบบ Common Law และกฎหมายไทยมีลักษณะความสัมพันธ์และความแตกต่าง ซึ่งมีลักษณะโดยประการสำคัญดังนี้คือ

1) ผู้สมคบกันกระทำความผิดต้องมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จึงจะมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมาย Common Law และกฎหมายไทยมีลักษณะที่เหมือนกัน ยกเว้นความผิดฐานเป็นช่องโหว่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 ที่กฎหมายกำหนดให้มีบุคคลที่สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป มีความผิดฐานเป็นช่องโหว่

2) หลักการสมคบกันกระทำความผิดในระบบ Common Law มีการบังคับใช้ในความผิดประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แต่ในกฎหมายประเทศไทยมีการนำไปบังคับใช้ในความผิดที่แคบกว่าระบบ Common Law จะบังคับใช้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรง และเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น

3) ในระบบกฎหมาย Common Law ผู้สมคบกันกระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระทำการตั้งแต่ได้เริ่มแรกมีการสมคบกัน เมื่อการตกลงกันได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว บุคคลใดได้เข้าร่วมหลังจากนั้น กฎหมายถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด แต่ในระบบกฎหมายของไทยมิได้กำหนดระยะเวลาการเข้าร่วมสมคบกันกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องเข้าร่วมกระทำการก่อนที่ความผิดตามที่ได้ตกลงร่วมกันสำเร็จ จึงถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

4) กรณีสามีและภรรยาได้สมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่าไม่มีความผิดแต่ประการใด เพราะเหตุที่ว่าสามีและภรรยาเป็นบุคคลเดียวกัน แต่ในระบบกฎหมายไทยไม่ถือว่าสามีและภรรยาเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ และในกรณีนิติบุคคลได้สมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมายของ Common Law ถือว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ แต่ในกฎหมายของไทยถือว่า นิติบุคคลไม่สามารถมีความผิดทางอาญาได้ เพราะว่าขาดส่วนของความชั่วในโครงสร้างความผิดทางอาญา แต่อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานว่านิติบุคคลอาจมีเจตนากระทำความผิดได้โดยผ่านผู้แทนของนิติบุคคลที่กระทำการแทนนิติบุคคล เพราะฉะนั้น นิติบุคคลจึงมีความผิดในฐานสมคบกันกระทำความผิดได้เช่นเดียวกัน

5) ความรับผิดชอบของผู้สมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law กฎหมายถือว่าเป็นความผิดที่แยกต่างหากจากความผิดหลัก (Substantive Offense) ซึ่งผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีความผิด 2 กระทั่ง คือ ความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด กระทั่งหนึ่ง และความผิดที่ได้กระทำตามที่ได้สมคบกันอีกกระทั่งหนึ่งเมื่อได้กระทำการสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับระบบกฎหมายของไทย โดยถือว่าเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมหลายเจตนาตามมาตรา 91 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้สมคบกันกระทำความผิดต้องรับผิดชอบในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดประกอบกับความผิดที่ได้กระทำการตามวัตถุประสงค์ของการตกลงกันเช่นเดียวกับระบบกฎหมาย Common Law

6) ผู้ช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการสมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law กำหนดไว้ว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้สมคบกันกระทำความผิด แต่ในระบบกฎหมายของไทยได้บัญญัติการช่วยเหลือ

และให้ความสะดวก ในการสมคบกันกระทำความผิดไว้ต่างหากโดยแจ้งชัด ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 212

7) การปลอมตัวสมคบกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ใน The Model Penal Code ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าบุคคลใดสมคบกันกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ที่ได้ปลอมตัวเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นมีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ แต่ในระบบกฎหมายของไทยมิได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การปลอมตัวสมคบกันกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ไว้โดยแจ้งชัด เพราะฉะนั้น ถ้าบุคคลใดได้สมคบกันกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปลอมตัว บุคคลนั้นไม่มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

8) ข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาและอายุความของการสมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่าระยะเวลาของการสมคบกันกระทำความผิดจนถึงระยะเวลาที่การสมคบกันเสร็จเด็ดขาด และถือว่าอายุความในการฟ้องร้องและดำเนินคดีสิ้นสุดลงเมื่อมีการสมคบกันเสร็จเด็ดขาด แต่ในกฎหมายไทยได้จำกัดเฉพาะเป็นความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้สมคบกัน และถือว่าถ้าไม่สามารถฟ้องและได้ตัวผู้สมคบกันกระทำความผิดมายังศาลภายในระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยนับตั้งแต่วันกระทำความผิดเป็นอันว่าอายุความสิ้นสุดลง

9) การถอนตัวจากการกระทำความผิดในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดผู้ใดได้ถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้นั้นไม่มีความผิดในการกระทำความผิดที่ได้มีการลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงกัน แต่ในระบบกฎหมายมิได้มีการบัญญัติในเรื่องการถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด ซึ่งการยับยั้งหรือกลับใจในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 82 นั้น ไม่สามารถนำมาบังคับไว้กับความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ เพราะเหตุที่ว่าการยับยั้งหรือกลับใจเป็นการลงมือกระทำความผิดในชั้นการเตรียมการกระทำความผิดแล้ว

10) พยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด ในระบบกฎหมาย Common Law และกฎหมายไทยในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด มีลักษณะที่สัมพันธ์กัน กล่าวคือสามารถรับฟังพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดได้

สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์และข้อกำหนดในทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) ในระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมายไทยส่วนใหญ่มีลักษณะที่สัมพันธ์กัน มิได้มีการขัดแย้งในการบังคับใช้ ในประเด็นแห่งหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่สำคัญแต่ประการใด เพราะเหตุที่ว่าทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิดในระบบกฎหมายของไทยได้รับอิทธิพลและแนวความคิดมาจากระบบกฎหมาย Common Law คือ ประเทศอังกฤษและระบบ

กฎหมายโรมานอ – เยอรมันนิก คือ ประเทศเยอรมัน ในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

3.4 ข้อดีและประโยชน์ของทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด

การนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด มาบังคับใช้ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมสามารถก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ในการบังคับใช้กฎหมายได้เป็นอย่างสูง กล่าวคือ

1) ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด สามารถพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับบุคคลที่เป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ในกรณีการดำเนินคดีที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม สามารถแบ่งองค์กรอาชญากรรมได้ 2 ฝ่าย แยกออกจากกัน แต่มีลักษณะการติดต่อและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีรูปแบบที่สำคัญคือ

ผู้ประกอบการฝ่ายจัดหา $\longleftrightarrow$ ผู้ประกอบการฝ่ายจัดการค้ามนุษย์

ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) สามารถจับกุมและดำเนินคดีได้เฉพาะองค์กรอาชญากรรมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรอาชญากรรมทั้งสองฝ่ายได้ แต่เมื่อนำทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด มาบังคับใช้ย่อมสามารถพิสูจน์ความผิดและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์กรอาชญากรรมทั้งสองฝ่ายได้เป็นอย่างดี ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตำรวจ) สามารถพิสูจน์ถึงการตกลงกันโดยผู้ประกอบการทั้งสองฝ่ายได้ ตามหลักสมคบกันกระทำความผิด ถือว่ามีความผิดสำเร็จทันทีในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งรูปแบบของการตกลงกันกฎหมายมิได้กำหนดว่าจะต้องมีรูปแบบอย่างไร โดยกระทำในรูปแบบของวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือสัญลักษณ์ก็ได้ เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อมีการพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับหัวหน้าองค์กรขององค์กรอาชญากรรมในฝ่ายจัดหาและฝ่ายจัดค้ามนุษย์ได้นั้น ย่อมสามารถกำจัดธุรกิจที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมบงการและอยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิดมากกว่าความผิดฐานอื่น ๆ ในกฎหมายอาญา คือความผิดทางอาญาตามมาตรการทางกฎหมาย โดยปกติได้ยึดหลักทฤษฎีเรื่องการพยายามกระทำความผิดเป็นหลักในการพิจารณา ซึ่งจะต้องมีการลงมือกระทำความผิดเสียก่อน มิฉะนั้นไม่สามารถจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ แต่ในทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำ

ความผิดได้ยึดหลักการตกลงกันระหว่างผู้ร่วมสมคบกันกระทำ ความผิด เป็นหลักเกณฑ์ในการกระทำ ความผิดยังมีได้ลงมือกระทำ ความผิด ถือได้ว่ามีความผิดสำเร็จทันทีในความผิดฐานสมคบกันกระทำ ความผิด ซึ่งเป็นการเหมาะสมเป็นอย่างสูงในการบังคับใช้กับการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมซึ่งมีสมาชิกจำนวนมากมีโครงสร้างการควบคุมบงการเป็นลำดับชั้น มีความรวดเร็วและวางแผนรูปแบบในการกระทำที่ซับซ้อน ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายโดยปกติ ในการลงโทษโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2) ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำ ความผิด มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากความผิดฐานความพยายามกระทำ ความผิด ซึ่งจะถูกลิ้น (Merge) ไปกับความผิดสำเร็จ โดยความผิดฐานสมคบกันกระทำ ความผิดถือว่าเป็นความผิดฐานหนึ่งแยกต่างหากจากความผิดที่ประสงค์จะลงมือกระทำ ความผิด เช่น มีการสมคบกันเพื่อจะไปหลอกลวงและชักชวนจะมีความผิดฐานหนึ่งแยกออกจากความผิดฐานสมคบกันกระทำ ความผิด

3) ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำ ความผิด มีหลักเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานและวิธีพิจารณาที่แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาความผิดอื่นเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีกฎเกณฑ์ในการยอมรับฟังพยานบอกเล่า และพยานพฤติเหตุแวดล้อมกรณีในการพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับผู้กระทำ ความผิดได้ แม้จะไม่มีพยานโดยตรงในการพิสูจน์ความผิดก็ตาม ประกอบกับวิธีการพิจารณาคดีการฟ้องร้องผู้สมคบกันกระทำ ความผิด โจทก์ (อัยการ) สามารถฟ้องร้องที่ศาลใดก็ได้ที่เกิดการกระทำ ความผิดฐานสมคบกัน และสามารถนำตัวผู้สมคบกันกระทำ ความผิด ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมพิจารณาคดีในศาลที่ได้ฟ้องร้องดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการเหมาะสมเป็นอย่างสูงในการนำหลักการสมคบกันกระทำ ความผิดมาบังคับใช้โดยตรงแห่งคดีในการลงมือกระทำ ความผิดนั้น สมาชิกขององค์กรจะไม่ตั้งร่อยองค์กรอาชญากรรม เพราะฉะนั้น การยอมรับพยานบอกเล่าและพยานพฤติเหตุแวดล้อมโดยถือว่ามีน้ำหนักและเชื่อถือได้นั้น ย่อมส่งผล ต่อการฟ้องร้องและดำเนินคดีกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการกระทำ ความผิด และสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผล

3.5 ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act Theory)

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำ ความผิดในประเทศอังกฤษ มิได้กำหนดให้มีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกในการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำ ความผิดแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำ ความผิด ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์ ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ประกอบกับการฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้สมคบกันกระทำ ความผิดในลักษณะความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้

3.5.1 ความหมาย “การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก”

การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกหมายถึงการกระทำที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ การสมคบกันกระทำความผิด ที่ผู้สมคบกันกระทำความผิดบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำการปรากฏออกมาภายหลังที่ได้มีการตกลงร่วมกันในการกระทำความผิด

ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาถือว่ามีความสำคัญในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของการสมคบกันกระทำความผิด โดยมีการบัญญัติเป็นกฎหมายในการบังคับใช้ เพื่อกระทำการฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้สมคบกันกระทำความผิด อาทิเช่น

1) หลักการสมคบกันกระทำความผิดในรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา (Federal Criminal Conspiracy) ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดว่าการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดจะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (Overt Act) เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบความผิด

2) The Model Penal Code Section 5.03 Criminal Conspiracy (5) ได้กำหนดว่า “ไม่มีบุคคลใดที่ต้องถูกตัดสินในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดอย่างน้อยที่สุด จะต้องมี การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกประกอบการกล่าวหาและพิสูจน์ถึงการกระทำของผู้สมคบกันกระทำความผิด” (Phillip, 1975 : 569)

3) The Penal law of New York ได้กำหนดว่า “บุคคลใดไม่สมควรที่จะถูกตัดสินและพิจารณาว่ามีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ในการกล่าวหาและพิสูจน์ความผิดโดยเป็นการกระทำของผู้สมคบกันกระทำความผิดผู้ใดผู้หนึ่ง อันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนต่อการสมคบกันกระทำความผิด”

การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก จะต้องเป็นการกระทำของผู้สมคบกันกระทำความผิดของผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้น ภายหลังจากการตกลงกันแยกต่างหากจากการสมคบกันกระทำความผิด และกฎหมายถือว่าการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นความผิดในตัวเอง โดยเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ (สุรพล ไตรเวทย์, 2535 : 15) เช่น ก. ข. และ ค. สมคบกันเพื่อจะไปปล้นธนาคารหลังจากที่ได้มีการตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ก. ได้ไปซื้อหน้ากากใช้ในการปล้น ซึ่งการซื้อหน้ากากนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2537 : 7)

3.5.2 ข้อดีและประโยชน์ของทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก

การนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก มาใช้บังคับต่อความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด มีข้อดีและประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ

1) ทฤษฎีสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดสำเร็จทันที เมื่อได้มีการตกลงกันโดยผู้สมคบ ซึ่งถือว่าเป็นความผิดในชั้นตกลงใจในการกระทำความผิดเพราะฉะนั้นจึงมีข้อโต้แย้งว่าเป็นการลงโทษในลักษณะอัตราวิสัยเท่านั้น เมื่อมีการนำทฤษฎีการกระทำปรากฏออกมาภายนอกมาบังคับใช้พิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดย่อมสามารถจัดข้อโต้แย้งดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

2) ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก สามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิดได้อย่างแข็งชัดกล่าวคือการสมคบกันกระทำความผิดตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดได้ทันทีหลังจากที่ได้มีการสมคบกันเสร็จเด็ดขาด เพราะฉะนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความประพฤติน่าสงสัย ย่อมสามารถค้นแก้งและแจ้งข้อหาบุคคลที่ตนมีข้อสงสัยให้มีความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดได้ แต่ถ้ามีการนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกมาบังคับใช้ฟ้องร้อง และเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดแล้วนั้น ย่อมเกิดความเป็นธรรมและพิสูจน์ถึงความผิดได้อย่างแข็งชัดต่อผู้กระทำความผิด

3) ทฤษฎีการกระทำปรากฏออกมาภายนอก ก่อให้เกิดการใช้ดุลยพินิจ การพิจารณาคดีของศาลได้อย่างรวดเร็วและยุติธรรม กล่าวคือ การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกตามบทบัญญัติกฎหมายถือว่าเป็นพยานหลักฐาน ในการพิสูจน์ความผิดของการสมคบกันกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นเมื่อในการพิจารณาคดีในชั้นศาล โจทก์สามารถพิสูจน์ถึงการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกของผู้สมคบกันกระทำความผิดผู้ใดผู้หนึ่งต่อศาลได้อย่างแข็งชัด ย่อมสามารถก่อให้เกิดการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีได้อย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิด

4) ในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการในการฟ้องร้อง และดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดนั้น ในลักษณะความผิดบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา มิได้กำหนดให้มีการพิสูจน์ถึงการกระทำปรากฏออกมาภายนอกแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของพนักงานอัยการในการฟ้องร้องและดำเนินคดี ผู้สมคบกันกระทำความผิดในชั้นพิจารณาของศาล ต้องมีการเตรียมการพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกเพื่อพิสูจน์น้ำหนักความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นเมื่อมีข้อกำหนดให้มีการ

สมคบกันกระทำความผิดต้องมีการพิสูจน์ถึง การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกก็มีได้เป็นภาระ และผลเสียต่อพนักงานอัยการ ในการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด กลับทำให้การฟ้องร้องและดำเนินคดีมีสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

5) ทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก ก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การนำทฤษฎีการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกมาบังคับใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิด ย่อมสามารถทำให้การพิจารณาคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำให้ความผิดฐานการสมคบกันกระทำความผิดมีผลในการปฏิบัติ และก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างสูง

อย่างไรก็ตามระบบกฎหมายของไทย เกี่ยวกับการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกในความผิดการสมคบกันกระทำความผิด มิได้มีการบัญญัติเป็นกฎหมายและบังคับใช้ต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้สมคบกันกระทำความผิดแต่อย่างใด

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy Theory) เป็นมาตรการทางกฎหมาย ที่สามารถบังคับใช้ต่อการฟ้องร้องและดำเนินคดีกับการประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงรวดเร็ว ตลอดจนมีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความปลอดภัยของสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ทฤษฎีหลักการสมคบกันกระทำความผิด เป็นมาตรการทางกฎหมายที่สามารถใช้บังคับกับความผิดในหลายลักษณะ โดยทั่วไปตามระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ต่อลักษณะฐานความผิดได้อย่างกว้างขวาง โดยในมลรัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการฟ้องร้องและดำเนินคดีผู้กระทำความผิด โดยการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาฟ้องร้องและดำเนินคดีต่อผู้กระทำการค้าประเวณี (Summary Position-People V. Lauria, 1976 : 71) โดยศาลได้วินิจฉัยพิจารณาคดีโดยให้ความสำคัญในหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการนำหลักสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้ต่อความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการค้าประเวณี โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้แน่ชัดได้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดในระดับความรู้ได้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดนั้น โจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานโดยตรงหรือพยานหลักฐานพหุเหตุแวดล้อมกรณีแล้วแต่กรณี นำมาพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำผิดต่อศาลได้อย่างแน่ชัด ซึ่งถ้าโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดและไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์

ความผิดต่อผู้กระทำความผิดได้แล้วนั้นการบังคับใช้กฎหมายมาตรการหลักสมคบกันกระทำ ความผิดย่อมไม่สามารถนำมาบังคับใช้ ต่อความผิดเกี่ยวกับการแสวงหารายได้และผลประโยชน์ เกี่ยวกับการค้าประเวณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับในปัจจุบันได้มีการนำทฤษฎีหลักการ สมคบกันกระทำความผิดบัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะและมีการบังคับใช้กับความผิดอย่าง กว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติไว้ใน Racketeer Influenced and Corrupt Organization statue (RICO) และ Continuing Criminal Enterprise (CCE) เพื่อ ป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างมี ประสิทธิภาพ